

Ігор ПИСЬМЕННИЙ, Наталія ЛИПОВСЬКА

Національна академія державного управління
при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ВИДИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: ТЕОРЕТИЧНА ПОЛЕМІКА

Аналізуються підходи до класифікації видів державної служби. Стверджується, що державну службу можна класифікувати в широкому і вузькому аспектах. З огляду на це обгрунтовується така класифікація: у широкому аспекті – адміністративна державна служба, спеціалізована державна служба, патронатна державна служба; у вузькому – цивільна державна служба (державні службовці державних органів та їхнього апарату), мілітаризована державна служба, спеціалізована державна служба.

Ключові слова: державна служба, види державної служби, цивільна державна служба, мілітаризована державна служба, спеціалізована державна служба.

Igor Pysmennyi, Nataliia Lypovska. Types of state service: theoretical controversy

The article analyzes the approaches to the public service classification. The authors argue that public service can be classified in the broad and narrow aspects. Basing on such understanding of public service, the following classification is proposed: in the broad aspect – administrative public service, specialized public service, foster public service, in the narrow aspect – civilian public service (civil servants of state bodies and their apparatus), military state service; specialized public service.

Key words: state service, types of state service, state civil service, militarised state service, the specialized public service.

Державна служба за своєю сутністю є унікальним і складним соціальним утворенням. Полівалентність інтерпретації цього феномену обумовлюється її існуванням в об'єктно-процесуальній формі: з одного боку, це соціальне явище, для опису якого найчастіше вживаються терміни «інститут», «система», «організація», з іншого – форма соціальної практики, певний вид професійної діяльності. Згідно з проектом Закону України «Про державну службу» державна служба – публічна, професійна, політично неупереджена діяльність щодо практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема:

1) аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів;

2) забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;

3) забезпечення надання доступних і високоякісних публічних, зокрема адміністративних, послуг;

4) здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства;

5) управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;

6) управління персоналом державних органів;

7) реалізації інших повноважень державного органу [8].

Саме тому численні спроби створення досить універсальної теорії державної служби поки не увінчалися успіхом як у нашій країні, так і за кордоном. Основна причина цього полягає, на наш погляд, у тому, що державна служба як об'єкт наукового дослідження виявилася одночасно в центрі уваги відразу декількох наук (права, політології, філософії, економічної теорії, адміністративних наук, соціології, психології), у кожній з яких сформовано різні інтерпретації цього складного феномену й дотепер не вироблено єдиного розуміння природи державної служби та її генезису. Отже, основною рисою теорії державної служби є її міждисциплінарність та мультипарадигмальність. В умовах модернізації державної служби України актуалізується потреба в належній теоретичній аргументації процесів її класифікації, функціонування й розвитку, що обумовило проблематику цього дослідження.

Теоретичним підґрунтям статті є праці, присвячені розробці проблематики класифікації державної служби. У роботах В. Б. Авер'янова, Г. В. Атаманчука, С. Д. Дубенко, О. Ю. Оболенського, Т. І. Пахомової, О. С. Петренко, С. М. Серьогіна та ін. подано результати досліджень класифікації державної служби, проблем її функціонування й розвитку. Водночас у процесі реформування одного з найважливіших державних інститутів конче потрібно проаналізувати існуючі на сьогодні підходи до класифікації державної служби з метою належної імплементації їх у законодавстві України.

Метою дослідження є аналіз підходів до класифікації державної служби.

Для обґрунтування теоретичних засад державної служби досить важливим є питання про її види. Необхідно зазначити, що на законодавчому рівні це питання не знайшло свого вирішення. У теорії адміністративного права з цього приводу існують різні точки зору. Більше того, немає єдиної думки стосовно того, про що саме йдеться: типи, види, форми чи рівні державної служби. Саме такі різноманітні й різноаспектні поняття часто застосовуються під час характеристики державної служби. Найчастіше вживається поняття «види», рідше – «типи» і «форми» державної служби.

З огляду на багатоаспектність інституту державної служби ми маємо всі підстави для того, аби ввести поняття видів державної служби, яке відображає основні різновиди державної служби, поєднані за подібними ознаками статусу державних службовців, їх завдань, повноважень, порядку вступу на службу, її проходження тощо.

Застосування методу видової класифікації є природним науковим способом дослідження будь-якого комплексного явища. При цьому в сучасній науці існує декілька класифікаційних моделей як державної служби в цілому, так і тих критеріїв, які мають бути покладені в основу виокремлення тих чи інших видів державної служби. Зрозуміло, що різні класифікаційні моделі є більш чи менш вдалимими, так само як і критерії, які пропонуються як основа цих класифікацій. Хоча при цьому хотілося б звернути особливу увагу саме на принцип єдності тієї чи іншої класифікації та її критерій, оскільки в ряді випадків ми спостерігаємо виокремлення тієї чи іншої кількості видів державної служби на основі різних критеріїв. У цьому плані не можна не погодитися з тезою О. Петришина, який наголошує, що за умови недотримання принципу єдності критерію класифікації пропонується класифікаційна модель не може претендувати на понятійну стрункість та узгодженість [7, с. 142].

Прикладом такої класифікації видів державної служби, в основу якої покладено різні критерії, може бути відома модель Ю. Старилова, який, виокремлюючи два основних види державної служби, вживає щодо них поняття державної служби та громадянської служби. До першого виду він відносить військову службу та федеральну службу, а до другого – муніципальну службу, службу в апараті політичних партій, службу в державних закладах та установах [10, с. 160]. При цьому найбільш поширеним є поділ державної служби тільки на два види: цивільну і мілітаризовану.

Як і будь-яка класифікаційна модель, класифікація видів державної служби ставить перед нами насамперед питання визначення критерію цієї класифікації. Оскільки таких критеріїв може бути знайдено одразу декілька, то відповідно ми отримуємо і різні класифікаційні моделі. Проаналізуємо їх більш ретельно.

Доволі часто, вживаючи поняття видів державної служби, виокремлюють такі два її види, як загальна (чи федеральна) та регіональна державна служба [9, с. 66]. Проте, навіть не вдаючись до всіх тонкощів критики цього критерію, достатньо вказати лише на деякі явно слабкі моменти зазначеного підходу. По-перше, не зовсім зрозуміло, яким чином ця модель діятиме в унітарних державах, де в системі державної служби не спостерігається яскраво виражений розподіл між загальнодержавними та регіональними органами державної влади. По-друге, виокремлення цих двох видів державної

служби фактично окреслює не стільки державну службу як таку, скільки різні сфери компетенції та різне коло повноважень тих чи інших державних службовців (посадових осіб), які діють на загальнодержавному і місцевому рівнях.

Ю. Битяк та О. Петришин пропонують класифікувати державну службу відповідно до конституційного принципу розподілу державної влади: на державну службу в органах законодавчої влади, державну службу в органах виконавчої влади, державну службу в органах судової влади. Однак, як цілком справедливо зауважує С. Дубенко, такий поділ аж ніяк не охоплює всю багатоманітність видів державної служби [4, с. 12]. Зокрема, у поле своєрідної «класифікаційної невизначеності» потрапляє служба в органах прокуратури, оскільки ані в Конституції Російської Федерації, ані в Конституції України прокуратуру, з одного боку, не визначено як окрему гілку державної влади, а з іншого – її не віднесено до органів будь-якої з трьох класичних гілок влади.

На протигагу двом щойно згаданим класифікаційним моделям багато інших дослідників пропонують виділяти такі два види державної служби: класифікована і некласифікована державна служба. До першого з окреслених видів належать ті державні службовці, які мають спеціально встановлену для них систему класних чинів, рангів чи звань, а до другого – ті, що перебувають на державній службі, але їх посади не підлягають класній класифікації. Так, у Законі України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. у ст. 25 чітко встановлено сім категорій посад державних службовців та передбачено, що в межах категорій державним службовцям може бути присвоєно ранг – з першого по п'ятнадцятий. У принципі подібний критерій (наявність чи відсутність класифікаційних чинів, від яких залежать повноваження, права та матеріальне становище державних службовців) є доволі чітким і прозорим. Єдина проблема, яка, на нашу думку, виникає в цьому випадку, стосується того, що за умови застосування цього методологічного підходу ми дещо змішуємо різні поняття, а саме поняття державної служби як такої та поняття державних службовців. Дійсно, використовуючи предикат «класифікована» чи «некласифікована» служба, ми відносимо його не стільки до інституту державної служби в цілому, скільки до окремих державних службовців. Недарма у вищезгаданому нами законі надається класифікація саме службових посад, а не видів державної служби.

Ще один підхід до визначення видів державної служби запропонував відомий вітчизняний дослідник В. Авер'янов. Зокрема, він наголосив на актуальній потребі розмежувати значення таких двох понять, як «орган державної влади» та «апарат органу державної влади» (фактично зазначена теза була висловлена ним ще в 1990 р. [2,

с. 148]). У цьому випадку ми отримуємо можливість класифікувати види державної служби відповідно до правового статусу державних службовців, а також безпосередньої функціональної спрямованості діяльності органів державної влади. Таким чином, як пише В. Авер'янов, ми можемо виокремити такі види державної служби:

1. Служба в органах виконавчої влади та їх апараті, а також в апараті парламенту, судових органів, інших органів державної влади («адміністративна державна служба»).

2. Служба в державних органах, яка отримує спеціальний правовий статус («спеціалізована державна служба»).

3. Служба в апараті державних органів, яка хоч і має допоміжно-обслуговуючу спрямованість, але через свою важливість потребує особливого правового режиму («патронатна державна служба») [1, с. 42 – 43].

По суті схожий підхід до визначення видів державної служби (коли як основний критерій є визначення сфери державної служби і статусу державних службовців) було застосовано й під час розробки Концепції адміністративної реформи в Україні, у якій усі державні посади були розподілені на три основні групи: політичні (посади міністрів та інших членів Кабінету Міністрів України), патронатні та адміністративні (працівники на цих посадах є державними службовцями й беруть участь у здійсненні завдань та функцій державної влади, займаються державною управлінською діяльністю в органах трьох гілок влади, мають державно-владні повноваження, несуть відповідальність за посадою, отримують від держави винагороду за свою працю). Хоча в концепції містилось посилення ще на два види державної служби. По-перше, це служба в органах місцевого самоврядування, а по-друге, це так звані специфічні (спеціальні) види державної служби, до яких було віднесено військову, дипломатичну, митну та інші види служби у відповідних державних органах оборони, внутрішніх і закордонних справ, безпеки, прокуратури, судочинства тощо.

Ще один підхід, який необхідно згадати, засновується на доцільності застосування складної моделі опису видів державної служби. Її «складність» полягає в тому, що кожен із виокремлених видів державної служби, у свою чергу, утворює декілька підвидів. Чи не найбільш аргументовано такий підхід до аналізу видів державної служби описано в роботах уже згаданого нами О. Петришина. Зокрема, на думку цього дослідника, у загальному плані ми можемо говорити про існування двох основних видів державної служби: цивільної та мілітаризованої [7, с. 142], кожна з яких характеризується власним набором специфічних ознак (інколи ці два види державної служби ще позначають поняттями «служба в державних органах» і «служба у військових та воєнізованих

формуваннях»). Так, специфіка мілітаризованої державної служби визначається шістьма ознаками:

1. Цей вид державної служби має своєю метою сприяння виконанню державою функцій охорони (захисту) держави як від зовнішньої, так і від внутрішньої загрози. До речі, зазначена охоронно-захисна функція фіксується майже у всіх законах, які регулюють діяльність органів, що належать до цієї групи. Зокрема, у Законі України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. у ст. 2 серед основних завдань цього органу було названо такі: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, охорона і забезпечення громадського порядку, захист власності від злочинних посягань тощо. У Законі України «Про збройні сили України» від 6 грудня 1991 р. у ст. 1 функцією збройних сил визначено захист суверенітету України, її територіальної цілісності й недоторканності. Так само охоронна функція закріплювалась і за Національною гвардією України (у ст. 1 Закону України «Про Національну гвардію України») до того як її було розформовано відповідно до Закону України «Про розформування Національної гвардії України» від 11 січня 2000 р.

2. Важливим складником мілітаризованої державної служби є реальна можливість (і наявність відповідних законодавчо закріплених повноважень) застосування примусу. Так, у ст. 11 Закону України «Про міліцію» серед прав, наданих цьому органу державної влади, названо такі: затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, обвинувачених, які переховуються від дізнання, слідства чи суду, засуджених, які ухиляються від виконання кримінального покарання; проводити в порядку провадження дізнання і за дорученням слідчих органів у кримінальних справах обшуки, вилучення, допити та інші слідчі дії відповідно до кримінально-процесуального законодавства; тимчасово обмежувати або забороняти доступ громадян на окремі ділянки місцевості чи об'єкти з метою забезпечення громадського порядку, громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей; зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю. У ст. 13 зазначено, що працівники міліції мають право застосовувати заходи фізичного впливу, у тому числі прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на неї обов'язків.

3. Мілітаризована служба завжди здійснюється озброєними групами людей (це дозволяє об'єднати в одну групу службовців військових та воєнізованих формувань).

4. Вступ на мілітаризовану службу передбачає наявність ряду спеціальних вимог. Скажімо, відповідно до чинного законодавства на службу до міліції приймаються на контрактній основі громадяни,

здатні за своїми особистими, діловими і моральними якостями, освітнім рівнем, фізичною підготовкою і станом здоров'я виконувати покладені на міліцію завдання.

5. В основу організації мілітаризованої служби покладено жорсткий ієрархічний принцип, який поєднується з вимогою безумовної обов'язковості виконання наказів (єдиний виняток з цього правила міститься в ч. 1 ст. 60 Конституції України, де вказано: «ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази»).

6. Мілітаризована державна служба характеризується специфічним правовим статусом службовців, який обумовлює як наявність специфічних пільг для них, так і особливий порядок притягнення до відповідальності.

Так само на специфічності мілітаризованої державної служби наголошує Д. Бахрах з тією лише відмінністю, що, на його думку, мілітаризована державна служба (як окремий вид державної служби) має два підвиди: військова служба (служба в збройних силах, у внутрішніх військах, прикордонних військах) та невійськова служба (служба в міліції, у митних органах, в органах податкової міліції тощо) [3, с. 230]. Хоча у своїх більш ранніх працях Д. Бахрах писав не про два, а про три види мілітаризованої служби (військова, воєнізована та міліцейська).

На відміну від цього, цивільна служба засновується не стільки на примусовому методі державного управління, скільки на методі переконання й може бути розподілена на два основні підвиди: 1) служба в державних органах; 2) служба в державних установах та в адміністрації державних підприємств. Причому перший із зазначених підвидів державної служби (служба в державних органах) може бути охарактеризований із двох позицій. З одного боку, це те, завдяки чому здійснюється виконання функцій та завдань окремих органів державної влади відповідно до їх компетенції. А з іншого – це спосіб реалізації встановленого в ст. 38 Конституції України права громадян на державну службу [5, с. 16].

Водночас кожен із зазначених підвидів піддається подальшому структуруванню. Так, служба в державних установах та в адміністрації державних підприємств може бути розподілена на дві групи: пов'язана з виробництвом матеріальних благ і не пов'язана з виробництвом матеріальних благ. Остання, у свою чергу, може бути класифікована за предметно-функціональним принципом: служба в державних установах, які здійснюють невиробничу діяльність у сфері охорони здоров'я, культурній, освітній, виховній, науковій тощо. Щодо служби в органах державної влади О. Петришин пропонує вживати класифікаційний принцип розподілу гілок влади, відповідно до якого ми отримуємо

підстави говорити про державну службу в органах виконавчої, законодавчої та судової влади.

Останньою сходинкою аналізованої нами класифікаційної моделі є виокремлення окремих складників у межах трьох названих підгруп. Так, державна служба в органах виконавчої влади підрозділяється на адміністративну (служба в органах державної виконавчої влади загальної компетенції) та спеціалізовану службу (в органах державної виконавчої влади зі спеціалізованою компетенцією). Державна служба в органах законодавчої влади складається з таких двох складових підгруп: політична державна служба (народні депутати, парламентарі чи інші вищі посадові особи держави, які призначаються шляхом вибору) та апаратна державна служба. Хоча теза про віднесення депутатів до державних службовців часто викликає певні зауваження. Так, основним аргументом проти цього є те, що депутатська діяльність не може окреслюватись як «професія», оскільки сенс представництва полягає в можливості його зміни (іншим депутатом чи іншим політиком), а не в постійному виконанні представницьких функцій. Що ж до аргументів на користь віднесення депутатів до державних службовців, то, як зазначає О. Петришин, оскільки функціонування парламенту не може бути виключено із загального механізму державного управління суспільством, то і без діяльності депутатів ми ніколи не отримаємо цілісного уявлення про систему державної служби.

Водночас, вживаючи поняття видів державної служби, у цілому ряді праць пропонується виділяти ще й роди державної служби. При цьому під родом служби, як пише В. Шкатулла, мається на увазі спільне в діяльності державних службовців багатьох державних органів, об'єднаних за певною спільною сутнісною ознакою [6, с. 63]. З огляду на це визначення роду державної служби виокремлюються такі її роди: військова, управлінська та спеціалізована служба. Кожна з них включає в себе окремі види державної служби. Скажімо, у межах військової служби виділяються такі види: армійська, прикордонна, служба в органах внутрішніх справ, служба в органах безпеки та ін. У межах управлінської служби йдеться про управління економічними процесами, управління в фінансово-бюджетній сфері, управління власністю, управління освітою і культурою, управління соціальною сферою тощо. Стосовно спеціалізованої державної служби виокремлюють такі види: судова, кримінально-виконавча, митна, прокурорська, радіаційна, метрологічна, екологічна, санітарно-епідеміологічна, служба з надзвичайних ситуацій тощо.

Подібний підхід до виокремлення поряд із видами державної служби ще й її родів може стати в нагоді в процесі систематизації

державної служби як професійної діяльності та розробленні чітко визначеної структури її класифікації. Однак при цьому не можна не вказати й на певні проблеми, що виникають під час застосування цього підходу. По-перше, окреслення військової, управлінської та спеціалізованої державної служби саме як родів, по-суті, являє собою відтворення традиційного розподілу рангів усіх службовців відповідно до трьох категорій служби (військова, статська та придворна), який було встановлено ще в славнозвісній «Табелі про ранги» 1722 р. Якщо на початку XVIII ст. подібний розподіл був правомірним, то в сучасних умовах його вже не можна визнати коректним, оскільки всі ці три перелічені роди, у свою чергу, мають спільну для всіх ознаку. Тобто вони є вже не стільки родами державної служби, скільки своєрідними «підродами», які реалізуються в процесі задіяння єдиної функції державного управління. Інакше кажучи, якщо раніше функція управління державними справами належала виключно до роду статської служби, то тепер вона реалізується в процесі діяльності всіх без винятку органів державної влади. Як приклад подібного розширеного тлумачення функції державного управління можна навести позицію В. Чиркіна, який пише про реалізацію функцій державного управління не лише органами виконавчої влади, але й органами судової влади, контрольними органами, органами прокуратури тощо [11, с. 232 – 251]. Тому у випадку застосування наведеного «розширеного» тлумачення державного управління саме поняття роду державної служби практично втрачає свій класифікаційний сенс, оскільки тоді ми отримуємо лише один рід, яким буде управлінська державна служба в цілому.

По-друге, визначення видів державної служби за функціональною ознакою (коли кожен вид виокремлюється на підставі специфіки тих функцій, що виконуються тими чи іншими державними службовцями) може мати два негативні наслідки. З одного боку, ми отримуємо непомірно велику кількість видів державної служби, оскільки їх буде стільки ж, скільки й органів державної влади (адже кожен орган державної влади виконує специфічні для нього функції, має чітко визначені завдання, права та сферу його компетенції). З іншого боку, майже невирішальною виявляється проблема розподілу на види тих державних службовців, які працюють у різних органах державної влади, але функції яких частково перетинаються. Наприклад, як судові органи влади, так і органи прокуратури реалізують у своїй діяльності контрольну функцію. Отже, якщо в межах спеціалізованої державної служби виокремлюються такі окремі види, як прокурорська та судова державна служба, то тоді виникає запитання щодо теоретичних підстав такого розподілу, адже він не може здійснюватись тільки на функціональній основі.

По-третє, акцентування на функціональному принципі виокремлення окремих видів державної служби виявляється доволі проблематичним у сфері управлінського роду державної служби. Справді, якщо пильніше придивитися, то в запропонованій В. Шкатуллою класифікаційній моделі родів та видів державної служби внутрішньо родова класифікація управлінської державної служби здійснюється не за функціональним, а за предметним принципом. Тобто йдеться про одну й ту саму функцію (державне управління), яка може реалізовуватись у фінансовій, бюджетній, податковій, культурній, освітній, соціальній та інших сферах.

Таким чином, як ми бачимо, подібний підхід до систематизації видів державної служби (коли загальна структура державної служби надається через класифікацію державної служби на роди і види) ще потребує подальшої розробки.

Отже, аналіз різних точок зору щодо видів державної служби дає можливість стверджувати, що оскільки саму державну службу прийнято розуміти в широкому та вузькому аспектах, то і класифікувати її також можна з огляду на різні аспекти її розуміння. Види державної служби в широкому розумінні відповідають тій класифікації, що наводиться в Концепції адміністративної реформи. У вузькому розумінні державної служби можна виокремити такі її види (деякі вчені називають їх типами державної служби):

- а) цивільна державна служба (державні службовці державних органів та їхнього апарату);
- б) мілітаризована державна служба (державні службовці збройних державних формувань, які мають військові або спеціальні звання);
- в) спеціалізована державна служба (державні службовці органів виконавчої влади зі спеціальним статусом).

Список використаних джерел / List of references

1. **Авер'янов В. Б.** Органи виконавчої влади і права людини в світлі адміністративної реформи / В. Б. Авер'янов // Вісн. держ. служби України. – 1997. – № 4. – С. 60 – 65 [Averianov V. B. Orhany vykonavchoi vlady i prava liudyny v svitli administratyvnoi reformy / V. B. Averianov // Visn. derzh. sluzhby Ukrainy. – 1997. – № 4. – С. 60 – 65].

2. **Аверьянов В. Б.** Аппарат государственного управления: содержание деятельности и организационные структуры / В. Б. Авер'янов. – К. : Наук. думка, 1990. – 148 с. [Averyanov V. B. Apparat gosudarstvennogo upravleniya: soderzhanie deyatelnosti i organizatsionnyie strukturyi / V. B. Aver'yanov. – К. : Nauk. dumka, 1990. – 148 s.].

3. **Бахрах Д. Н.** Административное право России / Д. Н. Бахрах. – М. : НОРМА, 2000. – 640 с. [Bahrah D. N. Administrativnoe pravo Rossii / D. N. Bahrah. – М. : NORMA, 2000. – 640 s.].

4. **Дубенко С. Д.** Державна служба і державні службовці в Україні /

С. Д. Дубенко. – К. : ІнЮре, 1999. – 244 с. [Dubenko S. D. Derzhavna sluzhba i derzhavni sluzhbovtsi v Ukraini / S. D. Dubenko. – K. : InIure, 1999. – 244 s.].

5. **Конституція** України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с. [Konstyutsiia Ukrainy : pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 cherv. 1996 r. – K. : Presa Ukrainy, 1997. – 80 s.].

6. **Настольная** книга государственного служащего / отв. ред. В. И. Шкатулла. – М. : Экономика, 1999. – 678 с. [Nastolnaya kniga gosudarstvennogo sluzhashego / otv. red. V. I. Shkatulla. – M. : Ekonomika, 1999. – 678 s.].

7. **Петришин А. В.** Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ / А. В. Петришин. – Х. : Факт, 1998. – 168 с. [Petrishin A. V. Gosudarstvennaya sluzhba. Istoriko-teoreticheskie predposylki, sravnitelno-pravovoy i logiko-ponyatiyniy analiz / A. V. Petrishin. – H. : Fakt, 1998. – 168 s.].

8. **Про державну** службу : проект Закону України від 17 січ. 2015 р. – Режим доступу : w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2490&skl=9 [Pro derzhavnu sluzhbu : proekt Zakonu Ukrainy vid 17 sich. 2015 r. – Rezhym dostupu : w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2490&skl=9].

9. **Россинский Б. В.** Административное право : словарь-справочник / Б. В. Россинский. – М. : Юнити-Дана, 2000. – 271 с. [Rossinskiy B. V. Administrativnoe pravo : slovar-spravochnik / B. V. Rossinskiy. – M. : Yuniti-Dana, 2000. – 271 s.].

10. **Старилов Ю. Н.** Служебное право / Ю. Н. Старилов. – М. : БЕК, 1996. – 698 с. [Starilov Yu. N. Sluzhebnoe pravo / Yu. N. Starilov. – M. : BEK, 1996. – 698 s.].

11. **Чиркин В. Е.** Государственное управление / В. Е. Чиркин. – М. : Юрист, 2002. – 320 с. [Chirkin V. E. Gosudarstvennoe upravlenie / V. E. Chirkin. – M. : Yurist, 2002. – 320 s.].

Надійшла до редколегії 20.10.15

УДК 35.08

Микола МАЛАНЧІЙ

Державна прикордонна служба України

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Узагальнюються теоретичні засади формування професійної ідентичності посадових осіб Державної прикордонної служби України та пропонуються напрями вдосконалення управління цим процесом у практиці державного управління в Україні. Обґрунтовується системна модель професійної ідентичності посадових осіб Державної прикордонної служби України, основними компонентами якої є динамічна система професійних цінностей та набутої професійної компетентності. Акцентується, що дослідження професійної ідентичності зумовить поліпшення продуктивності державної служби в цілому і Державної прикордонної служби України зокрема. Наголошується, що професійна ідентичність, яка виконує стабілізуючу функцію, є щодо професії свого роду регулятором, полягає в наданні необхідного ступеня професійного центризму і стійкого професійного психічного стану.

Ключові слова: професійна ідентичність, професійна компетентність, професійні цінності, професійна діяльність, спеціальна державна служба, Державна прикордонна служба України, посадові особи державної прикордонної служби України.

Mykola Malanchii. Forming of professional identity of officials of state border service of Ukraine

The article summarizes the theoretical basis of professional identity formation of officials of STSU and proposed the directions of management process improvement in the practice of public administration in Ukraine. The author substantiates the system model of professional identity of officials of the State border service of Ukraine, the main components of that are the dynamic system of professional values and acquired professional competence. It is emphasized that the study of professional identity will improve the performance of the civil service in general and, in particular, the State border guard service of Ukraine. It is pointed out that the professional identity performs the stabilize function; it is, as to the profession, a kind of a regulator, and it provides the necessary degree of professional centrism and sustained professional psychological position.

Key words: professional identity, professional compentent, professional values, professional activities, special public service, the State border service of Ukraine, officials of the state border service of Ukraine.

Радикальні зміни в економічному, політичному, соціальному і духовному житті сучасної України, реалізація Стратегії реформ «Україна – 2020» обумовлюють необхідність модернізації державних